

Kültür ve Turizm Şehirlerinin Tamamlayıcı Unsuru: Oyuncak Müzeleri

Complementary Notice Of Culture And Tourism Cities: Toys Museums

Mustafa ÖNDER¹

1 Dr. Öğretim Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü.
monder@cumhuriyet.edu.tr

ÖZET

Oyun ve oyuncak çocuk eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Çocuklar okuma, dinleme ve anlamadan ziyade görerek ve yaparak öğrenirler. Oyun, çocuk için önemli bir "iş" tir. Aslında yetişkinler için de yararlı bir uğraştır ama işlevleri değişiktir. Oyunun temel işlevi çocuğun Dünya'ya uyum sağlamasını kolaylaştırmaktır. Çocuk gerçek dünyanın ne olduğunu oyun oynayarak anlar. İstemediği durumlarla oyun oynayarak başa çıkar. Dil ve kavram gelişiminin temel taşlarını oyun yoluyla kurar. Farklı toplumsal rolleri oyun yoluyla dener. Gerçek dünyada her zaman hazır bulamadığı uyarıcıları oyun yoluyla bulur.

Oyuncak çocuğun hayatındaki temel unsurlardan biridir ve en önemli arkadaşı, hatta sırdaşıdır. Çocuk oyun yoluyla kendini denetlemeyi, kurallar koymayı ve bunlara uymayı öğrenir. Çocuklar gerçek yaşamda yapamadığı şeyleri deneyimleyerek anlamak ve öğrenmek için oyunda denemeler yaparlar. Oyuncak ve nesnelere bir anlam yükleyen çocuk için oyun ve oyuncak ciddi bir iştir. Başlangıçta hayali olan durumlar bir süre sonra çocuğun kurallar öğrenmesini, kendi gelişim alanının bir adım ilerisine geçmesini ve kendi yakınsak gelişim alanını oluşturmasını sağlar. Bütün çocuklar küçük yaşlarda hayali bir oyun arkadaşı edinirler. Normal bir gelişim örüntüsü ve faydalı bir uğraş olan bu süreçte genellikle oyun arkadaşı bir oyuncaktır. Oyun ve oyuncak çocuk için sadece bir meşguliyet ve eğitsel uğraş değil, ruh sağlığı gelişimini destekleyen, duygusal ilişkilerin başlamasına ve gelişmesine yardımcı olan bir etkinliktir. Çocukların öğrenme güçlüğü, otizm vb. rahatsızlıklarının erken tespitinde oyun ve oyuncaklardan yararlanma bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Dijital bağımlılığa çözüm aradığımız günlerde, oyun ve oyuncak çok önemli alternatif olarak karşımıza çıkmaktadır.

Oyuncak ve oyunun tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, siyaset, sanayi ve turizm ile kısacası kültür ile çok yakın bir ilişkisi vardır. Dünyada ve ülkemizde Turizm ve kültürel etkinlikleri ile öne çıkmış şehirler, geleneksel birikimlerinin yanında yeni turizm alanları oluşturmak yarışına girmişlerdir. Bunların en önemlilerinden birisi de oyun, oyuncak ve oyuncak müzeleri çerçevesinde yapılan etkinliklerdir. Oyuncaklar aslında bir ülkenin gelecek tasavvurudur çünkü yetişkinler tarafından dizayn edilirler. Hitler'in ikinci dünya savaşından yıllar önce "düşünceler çocuklarla büyür" anlayışı ile 1933 yılında piyasaya sürdüğü ve günümüzde Barbie bebeklerini üreten firma "Alman askerleri oyun seti" ni üreterek savaştan 6 yıl önce oluşturduğu algı ve motivasyon ile savaşın kazanıldığını söyleyen araştırmacılar mevcuttur. Oyuncaklar bütün çocukların ortak dili ve eğitim sisteminin önemli bir göstergesidir. Bir zamanlar çocukların ellerindeki küçük rüzgârgülleri (fırıldak) şimdi rüzgâr santralleri olarak önemli bir enerji kaynağı olmuştur. Çocuklarımızın çok sevdiği robot oyuncaklar bugün günlük hayatta birçok sektörde yoğun olarak kullanılmaktadır. Şekilden şekile giren kara şimşek tarzı oyuncak arabalar bugün gerçek olmuşlardır. Demek ki oyun ve oyuncak bir ülkenin geleceğinin kodlarını içinde barındıran çok önemli materyallerdir.

Çocukların düşünme, üretme, yaratıcı olma yeteneklerini önemli ölçüde etkileyen oyun ve oyuncakların bir mekânda sergilenmesi, çeşitli etkinliklerle tanıtılması ve üretilmesi eğitim, kültür ve turizm odaklı şehirler için vazgeçilmez bir etkinliktir. Dünyada kültür ve turizm yönleriyle öne çıkmış şehirlerin (Nürnberg, Paris, İstanbul vb.) mutlaka oyun, oyuncak ve eğitim altyapıları ile de farklılık oluşturduğu görülmektedir. Biz kuramsal bir çalışma olan tebliğimizde Sivas'ta bir Oyuncak Müzesi kurulmasının önemli bir ihtiyaç olduğunu, şehrimizin, üniversitemizin tanıtımına, yaratıcı çocukların yetişmesine ve turizme ciddi katkı sağlayacağını ortaya koymaya çalıştık.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Oyuncak, Oyuncak Müzesi, Çocuk Eğitimi, Turizm

ABSTRACT

Games and toys have an important place in child education. Children learn by reading, listening, and seeing and doing without understanding. The game is an important “job” for the child. In fact, it is useful for adults, but their functions are different. The basic function of the game is to make it easier for the child to adapt to the world. The child realizes what the real world is like by playing a game. He plays by playing games where he does not want to. It establishes the foundation stones of language and concept development through play. Different social roles are called through play. In the real world, warriors who can not always be found are found through play.

The toy is one of the basic elements of the child’s life and is the most important friend, even his confident. The child learns to control himself by playing, to set rules and to obey them. Children experience things they can not do in real life and experiment with them to understand and learn. For children who have a sense of toys and objects, play and toys are a serious business. Initially imaginary situations allow the child to learn rules, to move one step ahead of his / her own field of development, and to form his / her own convergent field of development. All children get an imaginary playmate at an early age. In this process, which is a normal development pattern and a useful endeavor, it is usually a playmate toy. Games and toys are not just a preoccupation and educational activity for the child, but an activity that helps emotional development in mental health development.

Toys and games are closely related to education, history, geography, sociology, psychology, politics, industry and tourism, and in short, culture. It is possible to see this clearly in toy museums established abroad and in the museums established in our country recently. Children’s learning difficulty, autism, etc. It is used as a method of using games and toys in the early detection of discomforts. In the days when we seek solutions to digital addiction, games and toys are very important alternatives.

Toys are actually designed by adults because it is the future of a country. There are researchers who tell us that Hitler had won the war with the perception and motivation he created 6 years ago from the war by producing the “German Soldiers Game Set”, which produced the Barbie dolls today, with the understanding of “grow up with thoughtful children” years before the Second World War. Toys are an important indicator of the common language and educational system of all children. Once upon a time, the small windbreaks in children’s hands were now an important source of energy as wind power plants. Robot toys, which our children love very much, are heavily used today in many industries in daily life. The shapeshifted black-light toy cars have become reality today. So the game and the toy are very important materials that contain the codes of the future of an country.

Displaying games and toys in a place that affect children’s ability to think, produce and creativity is an indispensable activity for cities with education, culture and tourism focus. It is seen that cities (Nürnberg, Paris, Istanbul etc.) which are prominent in terms of culture and tourism in the world are also different with games, toys and educational infrastructures. We have tried to show that the establishment of a Toy Museum in Sivas is a theoretical work and that our city will make a significant contribution to the promotion of our university, the training of creative children and the tourism.

Keywords: Game, Toy, Toy Museum, Child Education, Tourism.

1-GİRİŞ

İnsanın gelişimi ve değişimi büyük ölçüde eğitimle mümkündür. Var olan yeteneklerimizin geliştirilmesi ve kişilik kazanmamız eğitimle gerçekleşmektedir. Bu durum başka eğitimcilere, eğitim ortamlarına ve materyallere ihtiyaç duymak anlamına gelmektedir. Çocuklara katkı sağlayacak en önemli bileşenlerden ikisi ise oyun ve oyuncaklardır. Oyun ve oyuncaklar diğer gelişim alanlarının yanında ahlak ve değer eğitimine de ciddi katkılar yapar. Çocuklar oyun esnasında İstek ve arzularını gerçekleştirirken, başkalarının etkisinde kalmadan kendi bilgi ve deneyimleri çerçevesinde değerler kazanır. Vicdanını ve duygularını oluşturur. Kendi kendini kontrol edebilen, iç denetim uygulayabilen ve seven bir kişilik geliştirir (Sevinç, 2009:18,19; Koglin-Petermann, 2013; Balat, 2012:39 vd.). Oyun oynayan çocukların oynamayanlara göre daha sosyal, uysal, paylaşma açık ve yaratıcı olduğu tespit edilmiştir (Akın, 2017:84,85). Oyun olumlu davranışların pekişmesine, olumsuz olanların ise değişmesine imkan sağlar (Yörükoğlu, 2008:71).

Oyuncak ve oyunun tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, siyaset ve sanayi ile kısacası kültür ile çok yakın bir ilişkisi vardır. Yurtdışında kurulmuş olan oyuncak müzelerinde ve son dönemlerde ülkemizde kurulan müzelerde bunu açıkça görmek mümkündür. Çocukların öğrenme güçlüğü, otizm vb. rahatsızlıklarının erken tespitinde oyun ve oyuncaklardan yararlanma bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Bakırcıoğlu,2013:348; Çakar, 2017:167 vd.). Oyunların eskiliği ve yaygınlaşma biçimi antropologlar için çok değerli bilgiler içerir. Oyunların içinde söylenen tekerleme, türkü ve söyleşme parçaları dil bilimciler için son derece önemlidir (Şen, 2012:405). 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” nin 31. Maddesi 1. Fıkrasına göre “Taraf devletler çocuğun dinlenme, boş zamanını değerlendirme, oyun oynama ve yaşına uygun etkinliklerde bulunma; kültürel, sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar” ifadesi yer almaktadır (Şen, 2012:404). Oyun ve oyuncaklar aynı zamanda inanç, değer ve ahlaki unsurlar içerirler. Son dönemlerde Matematik ve Fen Bilgisi eğitiminde, hatta din eğitiminde oyunlardan, oyuncaklardan faydalanılması ve bu suretle derslerin çocuklara sevdirmesi uygulamaları dikkat çekmektedir. Gelecekte söz sahibi olabilmenin yolunun çocuklara oyun, oyuncak yoluyla sorgulama, üretme ve rekabet edebilme yeteneğinin kazandırılmasından geçtiğini söylemek mümkündür. Kültür ve Turizm Şehirleri ifadesi ile tarihi ve kültürel zenginliklerini her türlü eğitim alt yapısı ile destekleyen ve yeni turizm alanları oluşturan İstanbul, Nürnberg, Paris gibi şehirleri kastettik. Biz tebliğimizde bu konular üzerinde durmaya çalıştık.

2- OYUN ve EĞİTİMDEKİ ÖNEMİ

Piaget'nin “Genetik Epistemolojisi”ne göre, çocukların düşüncelerinin doğuştan gelen bilgiler etrafında şekillenmesi söz konusu değildir. Çocukların dünyayla ilgili düşünceleri doğal bir biçimde değil, zekâları tarafından düzenlenir. Yaşın ilerlemesiyle görülen değişikliklerin düzenli oluşu, deneyimler ve doğuştan gelen donanımın etkileşimini, düşüncelerinizin sizinle birlikte büyüdüğünü ve geliştiğini gösterir. Ne var ki, çocuk için asıl önemli olan, oyun ve oyuncuğa yüklediği işlev ve anlam, onu kullanım biçimi ve ondan aldığı haz ve keyiftir (Akın, 2015; Aydın, 2011:50).

Çocuklar okuma, dinleme ve anlamadan ziyade görerek ve yaparak öğrenirler. Oyun çocuk için önemli bir “iş” tir. Aslında yetişkinler için de yararlı bir uğraştır ama işlevleri değişiktir. Oyunun temel işlevi çocuğun Dünya'ya uyum sağlamasını kolaylaştırmaktır. Çocuk gerçek dünyanın ne olduğunu oyun oynayarak anlar. İstemediği durumlarla oyun oynayarak başa çıkar. Dil ve kavram gelişiminin temel taşlarını oyun yoluyla kurar. Farklı toplumsal rolleri oyun yoluyla dener. Gerçek dünyada her zaman hazır bulamadığı uyarıcıları oyun yoluyla bulur (Bacanlı,2011:113). Çocuk oyunları ile ilgili araştırma yapan Mildred Parten altı çeşit oyun'dan ve bunların çocuk gelişimi için öneminden bahseder. Uğraşsız davranış, Seyirci olma, Yalnız Başına Oyun, Paralel etkinlik, Birlikte oyun ve İşbirliğine Yönelik Tamamlayıcı Oyun şeklinde yapılan tasnifte oyun ve oyuncuğun öneminden bahsedilmektedir (Akt: Bacanlı, 2011: 133,114). Bilişsel kuramcı Piaget'te oyunları geliştirdiği kurama göre sınıflandırmış, oyunun yaşanmış deneyimleri anlamlandırma isteğinden kaynaklandığını söylemiştir. O'na göre oyun bir uyumdur (Erduran-Yılmaz, 2016:1-2; Şen, 2012:408,409).

Başka bir sınıflamada ise oyunlar: Harekete Dayalı, Keşfe Yönelik, Hayale Dayalı, Duygu ve Kandırmaya Yönelik, Taklit oyunları şeklinde başlıklandırılmıştır. Peter Smith oyunları, Locomotor Oyun, Nesnelere Oyun, Sosyal Oyun, Hayali Oyun olarak tasnif eder. Bu oyun türlerinde oyuncak temel un-

surlardan biridir ve en önemli arkadaşı, hatta sırdaşıdır (Sezer, 2012:239,240). Kavram gelişimci Vygotsky, çocuğun oyun yoluyla kendini denetlemeyi, kurallar koymayı ve bunlara uymayı öğrendiğini söyler. Çocukların gerçek yaşamda yapamadığı şeyleri deneyimleyerek anlamak ve öğrenmek için oyunda denemeler yaptıklarını ifade eder (Şen, 2012:408). Oyuncak ve nesnelere bir anlam yükleyen çocuk için oyun ve oyuncak ciddi bir iştir. Başlangıçta hayali olan durumlar bir süre sonra çocuğun kurallar öğrenmesini, kendi gelişim alanının bir adım ilerisine geçmesini ve kendi yakınsak gelişim alanını oluşturmasını sağlar (Bacanlı, 2011:115). Çocuklar 2-3 yaşlarında veya 9-10 yaşlarında hayali bir oyun arkadaşı edinirler. Normal bir gelişim örüntüsü ve faydalı bir uğraş olan bu süreçte genellikle oyun arkadaşı bir oyuncaktır. Oyun ve oyuncak çocuk için sadece bir meşguliyet ve eğitsel uğraş değil, ruh sağlığı gelişimini destekleyen, duygusal ilişkilerin başlamasına ve gelişmesine yardımcı olan bir etkinliktir (Sezer, 2012:240).

Oyuncak ve oyunun tarih, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, siyaset ve sanayi ile kısacası kültür ile çok yakın bir ilişkisi vardır. Yurtdışında kurulmuş olan oyuncak müzelerinde ve son dönemlerde ülkemizde kurulan müzelerde bunu açıkça görmek mümkündür. Çocukların öğrenme gücü, otizm vb. rahatsızlıklarının erken tespitinde oyun ve oyuncaklardan yararlanma bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde oyun ve oyuncak temelli örnek etkinliklere rastlamak mümkündür. Muğla – Yerkesik Otantik Oyun ve Oyuncak Şenliği bunlardan birisidir. Unutulmaya yüz tutmuş çocuk oyunlarının günümüzde yeniden canlandırılmasını amaçlayan şenlik; üniversite, sivil toplum kuruluşları, kültür bakanlığı ve belediye işbirliği ile gerçekleştirilen şenliklerde oyunlarla birlikte el yapımı oyuncaklar da sergilenmekte ve çocuklar tarafından kullanılmaktadır. Barış, kardeşlik ve turizme büyük katkı sağlayan söz konusu etkinlikle, çocukların tekno-kültür alanındaki teslimiyet ve pasif tüketici konumundan kurtularak, şahsiyetli ve aktif pozisyona gelmeleri, vahşi kapitalizme karşı koyma bilincine ulaşmaları amaçlanmaktadır. Bu çerçevede çember, seksek, dokuztaş, bilye, ip atlama, çelik çomak, dama vb. oyunlarını oynamakta, kendi ürettikleri oyuncakları paylaşmaktadırlar (Milliyet, 28 Mayıs 2015). İstanbul'da Sunay AKIN tarafından kurulan Oyuncak Müzesinde de aynı şekilde çocuklara yönelik değişik etkinliklerin yapıldığını ve büyük ilgi gördüğünü takip ediyoruz.

3- OYUNCAKLAR, OYUNCAK MÜZELERİ, EĞİTİM ve TURİZM

Oyuncaklar aslında bir ülkenin gelecek tasavvurudur çünkü yetişkinler tarafından dizayn edilirler. Hitler'in ikinci dünya savaşından yıllar önce "düşünceler çocuklarla büyür" anlayışı ile 1933 yılında piyasaya sürdüğü ve günümüzde Barbie bebeklerini üreten firma "Alman askerleri oyun seti" ni üreterek savaştan 6 yıl önce oluşturduğu algı ve motivasyon ile savaşın kazanıldığını söyleyen araştırmacılar mevcuttur. Mevcut oyuncak müzelerinde sergilenen oyuncaklara göz attığımızda çok önemli bir ayrıntı dikkat çekmektedir: Bundan en az yarım asır önce üretilen Japon çocuk oyuncaklarının önemli bir çoğunluğu robot ve benzeri oyuncaklardır. ABD de üretilenler ise uzay ve uzay araçları ile ilgilidir. Bugün Japonya robot sektöründe, ABD uzay sektöründe rakipsizdir. Oyuncaklar bütün çocukların ortak dilidir. Aynı zamanda eğitim sisteminin de önemli bir göstergesidir. Bizde de durum aynıdır. Bir zamanlar çocukların ellerindeki küçük rüzgârgülleri (fırıldak) şimdi rüzgâr santralleri olarak önemli bir enerji kaynağı olmuştur. Çocuklarımızın çok sevdiği robot oyuncaklar bugün günlük hayatta birçok sektörde yoğun olarak kullanılmaktadır. Şekilden şekile giren kara şimşek tarzı oyuncak arabalar bugün gerçek olmuşlardır. Çocukluğumuzun kağıt uçurtmaları bugün Drone lar olarak hayatımıza girmişlerdir. Demek ki oyun ve oyuncak bir ülkenin geleceğinin kodlarını içinde barındıran çok önemli materyallerdir.

Son yıllarda teknolojik oyuncaklar ve oyunlar bütün dünyayı kuşatmış durumdadır. Bu tür oyunlar ve oyuncaklar oynayanlara karar verme yetkisi bırakmamaktadır. Bütün işi kendisi yapıp, eylemi gerçekleştirip çocuğa araştırma, keşfetme ve deneme olanağı sunmamaktadır. Hâlbuki oyun ve oyuncakta önemli olan çocuğa istediğini yapabilme, deneyebilme, keşfetme, yaratıcı olabilme imkânı sunmaktır. Bu haliyle mevcut oyuncakların "akıllı" olup olmadıkları da tartışmalıdır (Erduran-Yılmaz, 2016:5). Çocukları dış dünyadan koparan, adeta iç mekânlara hapseden elektronik oyuncaklar aynı zamanda her çocuğun ulaşamayacağı kadar pahalıdır. Çocukların obez olmasında, sosyal ilişkilerinin zayıflamasında önemli etkisi vardır. Oyuncak müzesi bu ithal kültüre de bir alternatif olabilecektir. Son dönemlerde sıkça dillendirilen ve ciddi bir problem olarak karşımıza çıkan çocuklarımızın elektronik ya da dijital bağımlılığı (Bee-Boyd, 2009:782,783; Göka, 2017:119-133; Dilci, 2016:42 vd) ile başa çıkabilmek için en etkili yöntemlerden birisi milli oyunlar ve yerli oyuncaklarla bunların eğitsel olarak kullanılabilmesi oyuncak müzeleridir

Oyuncaklar sadece küçük çocuklara hitap etmez. Büyükleri de yakından ilgilendirir. Çocukluğundaki oyuncakları görüp etkilenmeyen, hatta duygulanmayan yetişkin yoktur. Bütün çocuklar geleceğin yetişkinleri, ebeveynleri ve öğretmenleri olacağına göre, oyun ve oyuncak aslında geleceğe yapılan ciddi bir yatırımdır. Alman eğitimci Günter Stachel, çocuklarla birlikte oyun oynamanın kazanımlarını saydıktan sonra; oyun tamamıyla teknolojinin hâkimiyetine girmiş dünyanın karmaşasından çocuğu kurtarır ve kendi dünyasını kurmasına fırsat verir demektir (Stachel,2009:40,41). Oyun ve oyuncakla önem vermemek çocuk gelişimine önem vermemek demektir (Akın, 2017:85). Yörükoğlu'nu dinleyelim: Oyun çocuğun yaratma ortamıdır, kendi dar sınırlarını oyunla aşar ve genişletir. Oynayan çocuk kendi hayal dünyasını kurar ama işlenen konular gerçek konulardır. Dış Dünyada algıladıklarını oyun ortamına aktarırlar, kendilerine özgü bir yorumla birleştirip bütünlükler. Yetişkinler kadar güçlü ve beceriklidir oyun oynarken çocuklar. Bindiği şey bir sopa değil, güçlü bir attr. Elindeki oyuncak uçak onu Dünyanın dört bir yanını dolaştıracak gerçek bir uçaktır. Oyuncak tabancası ile herkesten güçlüdür (Yörükoğlu, 2008:69). Piaget ve diğer eğitimcilere göre çocuklar belli dönemlerde (işlem öncesi) cansız nesnelere de canlı imiş muamelesi yaparlar (animizm) ve bu nesnelere başında oyuncakları gelir (Bacanlı, 2011:93).

Oyuncak müzesi çocuklar kadar büyüklerin de ilgisini çekecektir. Aynı zamanda yerli oyuncak sanayiinin gelişmesine de katkı sağlayacaktır. Geleneksel oyun ve oyuncaklarımızın kaybolmaya yüz tuttuğu ve büyük oranda yabancı menşeli elektronik oyuncakların yaygınlaştığı günümüzde; kendi oyun ve oyuncaklarımızı yeniden ortaya koymak, üretmek köklü kültürümüze sahip çıkmak ve dünyaya tanıtmak anlamlarına gelmektedir. Sayıları gitgide azalan ahşap oyuncak üreticileri için, teknokentler için destekleyici ve yaratıcı bir katkısının olması da beklenmektedir. Oyuncak müzelerinde oluşturulacak oyuncak tamir ve yapım atölyeleri sadece çocukların değil yetişkinlerin de ilgisini çekecektir. Aynı zamanda yerli oyuncak sanayiinin gelişmesine de katkı sağlayacaktır. Geleneksel oyun ve oyuncaklarımızın kaybolmaya yüz tuttuğu ve büyük oranda yabancı menşeli elektronik oyuncakların yaygınlaştığı günümüzde; kendi oyun ve oyuncaklarımızı yeniden ortaya koymak, üretmek köklü kültürümüze sahip çıkmak ve dünyaya tanıtmak anlamlarına gelmektedir. Sivas'ta faaliyet gösteren sayıları az da olsa ahşap oyuncak üreticileri için, CÜ Teknokent için destekleyici ve yaratıcı bir katkısının olması da beklenmektedir.

Oyuncaklar ve oyuncak müzeleri düşlerin ve hayallerin tarihini içerir. İnsan önce hayal eder sonra gerçekleştirir. Her şey hayallerle başlar. Gerçekleştirilmesi düşünülen projenin yurtiçinde ve yurtdışında birçok örneği bulunmaktadır. İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya ve Gaziantep gibi şehirlerde Sunay AKIN danışmanlığında kurulan oyuncak müzeleri yoğun ilgi görmekte ve çocuklar tarafından beğenilmektedir. 1990 yılında kurulan Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Oyuncak Müzesinin amacı; Türkiye'de hızlı değişim süreci içinde kaybolma tehdidi altındaki oyuncakları toplamak, korumak, yeni kuşaklara aktarmak ve tanıtmaktır. Bu tür müzeler, çocuk kültürünün araştırılmasına hizmet eden bilimsel bir kuruluş olarak kabul edilmektedir. Müzede oyuncaklar; geleneksel, fabrikasyon, yabancı, antik ve yeni oyuncaklar olarak sınıflandırılmıştır. Dünyada İngiltere, Almanya, Fransa, İtalya, Japonya ve Rusya'nın başı çektiği oyuncak müzelerinin geçmişi çok eski dönemlere dayanmaktadır. Teknolojinin gelişmesine paralel olarak oyuncaklar da değişmiştir. Önceleri topraktan yapılan oyuncaklar zamanla tahta, teneke ve elektronik biçime dönmüştür.

İlimizde çocuklara yönelik sosyal alan ve faaliyet eksikliği bir vakıadır. Sosyal alan ve etkinliklerin çocukların bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişimlerine büyük katkılar sağladığı bilinmektedir. Bu eksikliğin giderilmesinde en önemli rol üniversitemize düşmektedir. Eğitim Fakültemizin Okul Öncesi Eğitimi bölümünde öğrenim görmekte olan okul öncesi öğretmen adayları da oyuncak müzesinin eksikliğini yakından hissetmektedirler. Öğretmenlik deneyimi kazanmaları açısından oyuncak müzesi oluşturulması ertelenemeyecek bir ihtiyaç halini almıştır. Bu projenin hayata geçirilmesi ile aday öğretmenler son bir döneme sıkıştırılmış stajdan kurtularak, öğretmenlik mesleğine daha erken adapte olacaklardır. İlimizde oyuncaksız büyümek zorunda kalan çocukların bu hayallerini gerçekleştirmek yetişkinlerin sorumluluğudur. Bilimsel araştırmalar oyuncakların çocukların her türlü gelişiminde önemli materyaller olduğunu ortaya koymuştur. Öğretmenlerin ve çocukların bu alandaki ihtiyacını karşılamak amacıyla üniversitemiz bünyesinde veya Sivas'ta bir oyuncak müzesi kurulmasının faydalı olacağı mülhaza edilmektedir.

Oyuncak Müzesi'nin amacı, çocuk eğitiminde vazgeçilmez bir yeri olan oyuncakları bir arada bulundurarak çocukların zihinsel, duyuşsal ve psiko-motor gelişimine, yaratıcılıklarına katkıda bulunmaktadır.

Günümüz eğitimcilerinin “Çocuk oyunla öğrenir” tezinin öznesi oyuncaktır. Oyunağın çok ve çeşitli olması çocukların öğrenmesini kolaylaştıracak, okul öncesi öğretmenleri için etkili bir uygulama merkezi olacaktır. Oyun ve oyuncak çocuklara yaşam zenginliği sağlar, yaşam zenginliği ise çevreye uyumu ve öğrenmeyi kolaylaştırır. Ayrıca geleneksel oyunlarımızı (Âşık, Topaç, Kuş, Cüz, Karagöz, Hacivat, Orta Oyunu, Yöresel Oyunlar) çocuklarımıza tanıtarak tarihi ve kültürel bilinç oluşturmakla birlikte, ilimiz ve çevresinde kullanılan eski oyuncakları derleyerek, bunların sosyolojik, psikolojik ve eğitim açısından işlevleri araştırılacaktır. Ayrıca oyuncak müzesi ilimizin ve üniversitemizin tanıtımına, ziyaret edenlerden alınacak cüz’i miktardaki ücret üniversitemize ve sosyo-ekonomik gelir düzeyi düşük öğrencilerin burada çalıştırılmasına imkân sağlayacaktır.

4- SONUÇ ve ÖNERİLER

Günümüz dünyasında modern ve yaşanabilir şehirler sadece turizm, mimari, ulaşım ve tarihi eserleriyle öne çıkan şehirler değildir. Çocukların her türlü ihtiyacını (bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor) karşılayabilecek altyapıya sahip olan şehirler modern ve yaşanabilir şehirlerdir. Çevre ise çocuk eğitiminin en önemli bileşenlerinden biridir. Çevre kavramının altını doldurabilecek unsurların başında eğitim kurumları, müzeler, parklar, sanat etkinliklerinin yapıldığı mekânlar ve oyuncak müzeleri gelmektedir. Oyuncak müzeleri örgün eğitim kurumları kadar çocuk eğitiminde ciddi bir yere sahiptir. Dünyadaki örnekleri bu tezleri destekler mahiyettedir. Çocuklarımızın oyun ve oyunağa en az sevgi kadar ihtiyaçları vardır. Aslında ilimiz için geç kalınmış bir proje olan oyuncak müzesinin hayata geçirilmesi ile öğretmen adayları ve çocukların gelişimine katkıda bulunulmuş olacaktır. Eğitim Fakültesinde okutulan Materyal Tasarımı, Yaratıcılık ve Okul Öncesi alan dersleri için çok iyi bir uygulama merkezi olacaktır. Bu proje ile Sivas’ın tanıtımına ve kültür turizmine katkı sağlanacaktır. Mevcut oyuncak müzelerine yoğun öğrenci ziyaretleri yapılmaktadır. Bu ziyaretler sadece oyuncak müzesi ile sınırlı kalmayıp, ilimizdeki diğer tarihi ve turistik mekânların gezilmesini de sağlayacaktır. Ayrıca okul öncesi eğitiminde de kalite artışı olacaktır.

Oyuncak Müzesi sadece seyirlik bir mekân değildir. İçerisinde ve çevresinde yapılacak etkinlikler çocuklar için yaşam zenginliği sağlayarak cazibe merkezi olacaktır. Ayrıca müze etrafında oluşacak oyuncak sanayii, tamircileri bölgeye ciddi ekonomik katkı sağlayacaktır. Almanya’da bunun örneğini görmekteyiz: Nürnberg, Neustadt, Fürth, Sonneberg, Schwabach ve Donauwörth gibi şehirlerde oyuncak fabrikaları, tamircileri ve müzeleri çok önemli bir sektör haline gelmiş; ülke turizmine, eğitime ve ekonomisine ciddi bir katkı sağlamaktadırlar. Dünya markamız olan Kangal Köpeği’nin oyuncaklarını üreterek ihraç edebilir bunu bir sektör haline getirebiliriz. Her yıl belli tarihlerde yapılacak çocuk oyunları, oyuncakları, yarışmalar ile bunu bir şenliğe çevirebilir; yerli ve yabancı turistleri şehrimizde ağırlayabiliriz.

Öncelikle mevcut oyuncak müzeleri gezilerek işe başlanılır. Tarihi süreçte kullanılmış oyuncaklar toplanır, mevcut oyuncaklardan çocuklara katkısı olabilecekler tespit edilerek satın alınır, bu konuda uzmanlaşmış kişilerden (Sunay AKIN gibi) yardım alınarak proje gerçekleştirilebilir. Eğitim Fakültesi’nden alana yakın branş hocaları ve gerekirse öğrencilerden oluşturulacak bir gurup ile çalışma yürütülür. Üniversitemizde yeni inşa edilen Gençlik Merkezi veya Kültür Merkezi’nin içerisinde, kullanılmayan bir binada veya Eğitim Fakültesi’ne yapılacak ilave bir binada, mevcut fakültenin giriş katında, ilimiz merkezinde başka bir binada Oyuncak Müzesi açılabilir. Sivas tarihi, kültürel ve turizm açısından ciddi bir potansiyele sahiptir. Bu zenginliği bir oyuncak müzesi ile taçlandırma ve farklı turizm alanları oluşturma zamanı gelmiştir. Üniversitemiz, Sivas’ımız için önemli bir projeyi çevre illerden önce gerçekleştirmek dileklerle, saygılar sunuyorum.

KAYNAKÇA:

- Akın, S. (2016). Kırdığımız Oyuncaklar, İstanbul: İş Bankası Yayınları.
- Aksoy, A.B. (2015). Okul Öncesi Eğitimde Oyun. Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Aydın, A. (2011). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2011). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bakırcıoğlu, R. (2013). Çocuk ve Ergende Ruh Sağlığı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- “Bavyera’da Oyuncaklar Arasında”, Skylife Dergisi, S.417, ss.126-132, Nisan 2018, İstanbul.
- Bee, H. & Boyd, D. (2009). Çocuk Gelişim Psikolojisi. İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Berk, E. L. (2013). Çocuk Gelişimi. (Çev: Ali Dönmez). Ankara: İmge Yayınevi.

- Çakar, F.S. (2017). "İlkokul Döneminde Uyum ve Davranış Problemleri", Yaşam Dönemleri ve Uyum Sorunları. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dilci, T. (2016). Dijital Diyet Zamanı. Kayseri: Geçit Yayıncılık.
- Erduran, N. & Yılmaz, M. (2016). Oyun Dünyam Dünyam Oyun. Ankara:Eğiten Kitap Yayınları.
- Erken çocukluk Eğitimi. (2012). (Ed: Fikret Gülaçtı-Songül Tümkaya). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Erken Çocukluk Eğitimi. (2012). (Ed: İbrahim H. Diken). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Erken Çocukluk Döneminde Yaratıcılık ve Geliştirilmesi. (2014). (Ed: Elif Çelebi Öncü). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Göka, E. (2017). İnternet ve Psikolojimiz. İstanbul: Kapı Yayıncılık.
- Gür, Ç. (2017). Çocuk Eğitiminde Önemli Noktalar. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kogln, U. & Petermann, F. (2013). Verhaltenstraining im Kindergarten. Göttingen: Hogrefe Verlag.
- Milliyet Gazetesi, 28 Mayıs 2015 tarihli nüsha.
- Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri. (2012). (Ed: Gül den Uyanık Balat). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Önder, M. Türk Eğitim Tarihi, Ankara:Anı Yayıncılık.
- Pehlivan, H. (2014). Oyun ve Öğrenme. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Poyraz, H. (2013). Okul Öncesi Dönemde Oyun ve Oyuncak. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Poyraz, H. (2017). Okul Öncesinde Oyun ve Oyun Örnekleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2013). Gelişim, Öğrenme ve Öğretim. Ankara:Yargı Yayınevi.
- Sevinç, M. (2009). Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitiminde Oyun, İstanbul:Morpa Yayınları.
- Stachel, G. (2009). "Religiöse erziehung İn Der Familie Von Heute", Religiöse Erziehung Von Kleinkindern. (Hr: Joseph Sauer, Ter: Mustafa Önder). Tokat: Arı Ofset Basımevi.
- Şen, M. 2012). "Erken Çocukluk Eğitiminde Oyun ve Önemi", Erken Çocukluk Eğitimi. (Ed: İbrahim H. Diken). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Tolstoy, L. N. (2011). İnsan Ne İle Yaşar?. (Ter: Murat Çiftkaya). İstanbul: Şule Yayınları.
- Yalçınkaya, T. & Yalçınkaya, D. (2011). Oyuncaklar. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Yörükoğlu, A. (2008). Çocuk Ruh Sağlığı. İstanbul: Özgür Yayınevi.